

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.8.17>

ZASTOSOWANIE WIELOPOZIOMOWYCH ŚRODKÓW JĘZYKOWYCH DO WERBALIZACJI OCENY WIZERUNKU HISZPANII W JĘZYKU ANGIELSKIM I ROSYJSKIM (ASPEKT PORÓWNYWALNY)

Nataliia Turchaninova

*aspirant Katedry Języków Słowiańskich, Wydziału Filologii Obcej, Narodowego Uniwersytetu
Pedagogicznego imienia M.P. Drahomanowa (Kijów, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0003-0987-6474

prokopovychn@gmail.com

Adnotacja. Artykuł bada werbalizację kategorii oceny obrazu Hiszpanii podczas rewolucji hiszpańskiej w latach 1936–1939, wielopoziomowe lingwistyczne sposoby realizacji oceny, typologię i główne funkcje w fikcyjnych tekstach powieści amerykańskiego pisarza Ernesta Hemingwaya “Komu bije dzwon” i radzieckiego publicyisty M. Koltsova “Dziennik hiszpański”. Do tej pory nie można sobie wyobrazić dialogu międzykulturowego bez uwzględnienia oceny niektórych narodów przez innych, ponieważ proces oceny obejmuje zrozumienie mentalne i ocenę “obcego” przez pryzmat własnych znaków i cech etnicznych. Przeprowadzono przegląd i analizę literatury naukowej, która analizuje kategorię oceny w różnych aspektach i jej podstawy teoretyczne. Przeprowadzono badanie głównych środków językowych do realizacji oceny wizerunku Hiszpanii w tekstach anglojęzycznych i rosyjskojęzycznych na różnych poziomach językowych w porównywalnym aspekcie. W badaniu zastosowano metodę opisową, metodę interpretacji językowej, metody ilościowe i porównywalne. Zidentyfikowano i pogrupowano główne językowe środki werbalizacji oceny wizerunku Hiszpanii.

Słowa kluczowe: Kategoria oceny, obraz, Hiszpania, wojna, typologia oceny, środki lingwistyczne, ocena pozytywna, ocena negatywna.

THE USE OF MULTILEVEL LINGUISTIC MEANS OF THE VERBALIZATION OF THE ASSESSMENT OF THE SPANISH IMAGE IN ENGLISH AND RUSSIAN (CONTRASTIVE ASPECT)

Nataliia Turchaninova

*Postgraduate Student at the Department of Slavic Languages,
Foreign Philology Faculty,*

National Pedagogical Dragomanov University (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-0987-6474

prokopovychn@gmail.com

Abstract. The article deals with the verbalization of the assessment of the Spanish image during the Spanish revolution 1936–1939, multilevel linguostylistical means of realization, types and main functions in the fiction novels of the American writer E. Hemingway “For whom the bell tolls” and the Soviet publicist M. Koltsov “Spanish diary”. Nowadays it is hard to imagine intercultural dialogue regardless of assessment of one nations by others for the process of assessment involves mental comprehension and assessment of ‘strange’ through the prism of one’s own ethnonational features and characteristics. The literature review and analysis have been held where the category of assessment is studied in different aspects together with the theoretical basics of this linguistic category. The study of main linguistic means of realization of the category of assessment of the Spanish image in the English and Russian texts in a contrastive aspect has been done. In the process of the investigation a descriptive method, a method of linguistic interpretation, a quantitative and contrastive methods have been used. The main linguistic means of verbalizing the assessment of the image of Spain have been identified and grouped.

Key words: Category of assessment, image, Spain, war, types of assessment, linguostylistic means, positive assessment, negative assessment.

ЗАСТОСУВАННЯ РІЗНОРІВНЕВИХ МОВНИХ ЗАСОБІВ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ОЦІНКИ ОБРАЗУ ІСПАНІЇ У АНГЛІЙСЬКІЙ ТА РОСІЙСЬКІЙ МОВАХ (ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ)

Наталія Турчанінова

*аспірант кафедри слов'янських мов, факультету іноземної філології,
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)*

ORCID ID: 0000-0003-0987-6474

prokopovychn@gmail.com

Анотація. У статті досліджується вербалізація категорії оцінки образу Іспанії під час Іспанської революції 1936–1939 рр., різнорівневі лінгвостилістичні засоби реалізації оцінки, типологія та основні функції у художніх текстах романів американського письменника Ернеста Хемінгуея “For whom the bell tolls” та радянського

публіциста М. Кольцова «Іспанський дневник». На сьогоднішній день неможливо уявити міжкультурний діалог без урахування оцінки одних народів іншими, адже процес оцінювання залучає ментальне осмислення та оцінювання 'чужого' крізь призму власних етнопонаціональних ознак та характеристик. Проведено огляд та аналіз наукової літератури, у якій розглядається категорія оцінки у різних аспектах та її теоретичні засади. Здійснено дослідження основних мовних засобів реалізації оцінки образу Іспанії у англійськомовному та російськомовному текстах на різних мовних рівнях у зіставному аспекті. У ході дослідження було застосовано описовий метод, метод лінгвістичної інтерпретації, кількісний та зіставний методи. Виявлено та згруповано основні мовні засоби вербалізації оцінки образу Іспанії.

Ключові слова: категорія оцінки, образ, Іспанія, війна, типологія оцінки, лінгвістичні засоби, позитивна оцінка, негативна оцінка.

Вступ. На сучасному етапі розвитку лінгвістичних досліджень усе більш популярною стає категорія оцінки, яка залучається для пояснення та аналізу мовних явищ, адже неможливо уявити процес сучасної комунікації без оцінювання. Людська діяльність виступає багатогранним поняттям, яке має емоційний, духовний, матеріальний, культурний, інтелектуальний та багато інших планів вираження та забезпечує нормальне функціонування індивіда в соціумі. Оцінка є універсальною категорією, яка присутня в усіх аспектах людської діяльності та життя. Відтак, дана категорія є на всіх мовних рівнях, чинить вплив на вибір лінгвістичних засобів носіями мови, бере участь у процесі вираження етнопонаціональної культури мовця через реалізацію мовних засобів, полегшує розуміння чи нерозуміння, прийняття або неприйняття певної інформації під час міжкультурної комунікації. Когнітивні процеси сприйняття дійсності містять оцінні елементи, що пов'язано із задоволенням практичних та психологічних потреб людини.

Мета дослідження полягає у аналізі різномовних лінгвістичних засобів вербалізації оцінки образу Іспанії під час Іспанської революції, визначенні основних типів оцінки, які застосовуються у досліджуваних романах та місця, яке образ Іспанії займає у етнопонаціональній свідомості авторів.

Вивченням проблеми оцінки, як основної категорії аксіології та лінгвістики, займалась чимала кількість дослідників у міждисциплінарному науковому просторі. Вітчизняний та закордонний лінгвістичний арсенал праць охоплює дослідження Т. Гоббса, Дж. Локка, Дж. Мура, Г. фон Райта, Н.Д. Арутюнової, М.М. Бахтіна, Т.В. Богуславського, А. Вежбицької, Т.І. Вендіна, О.М. Вольф, О.А. Івіна, Ю.М. Караулова, Т.В. Маркелова, Ю.Г. Степанова, В.М. Телії, З.К. Теміргазіна, які зосереджують увагу на визначенні поняття оцінка, зв'язку оцінки із іншими галузями та різних класифікаціях оцінки.

Як феномен мисленнєвої діяльності, оцінка постає міжгалузевим об'єктом дослідження, яке обумовлене тим, що індивіди, так чи інакше, зіштовхуються із процесом оцінювання навколишньої дійсності. Р.Р. Данилова зазначає, що «пізнаючи світ ... людина не просто відображає явища дійсності та їх ознаки та якості, але одночасно відображає своє ставлення до реальної дійсності» (Данилова, 2011: 138).

З точки зору лінгвістики на сьогодні немає усталеного визначення поняття оцінки, адже багато мовознавців трактують цю категорію по-різному. Наприклад, О. М. Вольф розглядає оцінку як «один із видів модальності, які накладаються на дескриптивний зміст мовного вираження» (с. 11 Вольф, 2002: 11). Р.Р. Данилова визначає оцінку як «мовну категорію, що виражає відношення мовця до об'єкта дійсності в залежності від того, наскільки задоволені його потреби, бажання, інтереси та цілі (Данилова, 2011: 138). У нашому дослідженні притримуємось визначення поняття оцінки запропонованого Н.Д. Арутюновою та розуміємо його як «результат співставлення реальних якостей оцінюючого об'єкта з ідеалізованою моделлю світу, відповідність з якою пов'язана із поняттям хороший, а невідповідність по якомусь із параметрів – з поняттям поганий» (Арутюнова, 1988: 59).

Наразі виділяють два напрямки в розумінні та інтерпретуванні оцінних мовних засобів реалізації оцінки. Представники першого підходу (О. М. Вольф, Т. В. Маркелова, І. В. Онищенко) розглядають оцінку як семантичну категорію, адже семантика оцінки «об'єднує всі засоби сучасної мови для позначення й категоризації різних оцінних значень, мотивованих зв'язками між мовцем і дійсністю» (Кайки, 2010: 6).

Прибічники прагматичного напрямку (В. Г. Гак, В. В. Лопатін, Л. О. Сергеева, В. М. Телія, В. І. Шаховський та ін.) «пов'язують оцінну проблематику з конотативним аспектом семантики мовних одиниць і вивчають роль конотативних оцінних компонентів у різних семантичних структурах і процесах» (Кайки, 2010: 6).

Головними елементами будь-якої оцінюючої ситуації вважаються суб'єкт та об'єкт оцінки: «будь-яке оціночне судження передбачає суб'єкта судження, від якого виходить оцінка, та його об'єкт, тобто предмет чи явище, до якого відноситься оцінка» (Вольф, 2002: 22).

Суб'єкт оцінки трактується як «особа або соціум, з точки зору якого надається оцінка» (Вольф, 2002: 12). Суб'єкт може бути експліцитним або імпліцитним. Не дивлячись на те, що суб'єкт не завжди може бути експліцитно вираженим, він завжди присутній у оцінюючій ситуації, оскільки неможливо виразити без нього оцінку (Івін, 1970: 21). Об'єкт оцінки визначається як «особа, предмет, подія або стан речей, до якого відноситься оцінка» (Вольф, 2002: 12). Відповідно, у нашому дослідженні суб'єктом оцінки визначається автор твору або його головний герой, в той час як об'єктом оцінки виступає образ Іспанії у всіх його лінгвістичних проявах.

Авторські оцінки можуть бути раціональними по сенсу та розгорнутими по формі, тоді вони виражаються в окремих мікротекстах та входять до логічної схеми тексту на правах окремих логічних тез. В іншому випадку авторська оцінка буває розлитою по усьому тексту, при цьому оціночні мовні одиниці, які є вкраплені у багатьох мікротекстах, оціночно забарвлюють весь текст (Кожина, 2006: 144). Відповідно, у текстах

романів “For whom the bell tolls” та «Испанский дневник» оцінка образу Іспанії вербалізується у мікротекстах, де зосереджені різнорівневі мовні засоби реалізації оцінки, що надають певну загальну оцінку усьому тексту.

Найвідомішою класифікацією оцінок постає класифікація Н.Д. Арутюнової, яка розподіляє оцінки на загальні та приватні. Дослідниця зауважує, що «перший тип реалізується прикметниками *хороший* та *поганий* ... ці прикметники виражають холистичну оцінку, аксіологічний підхід» (Арутюнова, 1988: 145). Фокусуючи увагу на аксіологічній інтерпретації явищ, оцінка об'єкта буде залежати від ознаки добре/погано, або позитивно/негативно та визначатися як загальна оцінка, оскільки вона буде надавати інформацію про загальну позитивну чи негативну оцінку і не буде описувати додаткові якості об'єкта.

Приватна оцінка застосовується коли йдеться про опис та оцінення якоїсь конкретної якості предмета навколишньої дійсності, задля змалювання деталізованого образу загальної картини явищ. Даний тип оцінок виражає оцінення певного предмету «з конкретної точки зору». Класифікація Н.Д. Арутюнової виділяє три великі групи оцінок, які, у свою чергу, розподіляються на підтипи.

Австралійський лінгвіст Дж. Мартін пропонує класифікувати оцінку згідно з трьома типами: 1) Affect (Почуття) – відносяться слова, які здатні охарактеризувати емоції або дії; 2) Judgement (Судження) – слова, які описують поведінку в системі існуючих правил та норм етики; 3) Appreciation (Сприйняття) – визначається автором, як матриця, яка застосовується для оцінки людської діяльності та природних чудес (Martin, 2000: 147).

У дослідженні оцінки образу Іспанії під час Іспанської революції вважаємо найефективнішою класифікацію оцінки запропоновану Н.Д. Арутюнової, адже дана типологія уможливило обширний та деталізований аналіз оцінки образу.

Основна частина. Завдання дослідження – здійснити лінгвостилістичний аналіз випадків застосування оцінки образу Іспанії, розподілити приклади оцінення образу Іспанії на мовні рівні, визначити, який тип оцінки переважає у досліджуваних текстах, зіставити отриманий результат аналізу оцінки образу Іспанії у досліджуваних творах та проаналізувати ставлення авторів до образу Іспанії на основі вербалізації оцінки у романах крізь призму їх власної національної картини світу.

Матеріалом дослідження слугують роман Ернеста Хемінгуея “For whom the bell tolls” та автобіографічний роман Михайла Кольцова «Испанский дневник», у яких достовірно представлений образ Іспанії під час Іспанської революції 1936–1939 рр.

У ході дослідження застосовувалися описовий метод, метод лінгвістичної інтерпретації, кількісний та зіставний методи.

Задля полегшення дослідження матеріалу було виділено три основні тематичні класифікації явищ іспанської культури, на які звертали увагу автори, перебуваючи в Іспанії: 1) Іспанські міста та природа; 2) Іспанці; 3) Звичаї, традиції. З огляду на об'єм досліджуваного матеріалу, обрано найбільш цікаві приклади вербалізації оцінки образу Іспанії у досліджуваних творах.

Перша група тематичних явищ складає описи Е. Хемінгуеєм та М. Кольцовим іспанських міст. Здебільшого Мадрид у романі «Испанский дневник» оцінюється позитивно. У наступному мікротексті *Днем кипит, переливается красками столичная река автомобилей, магазинных витрин, публики, газетчиков, женских нарядов. Но когда небо темнеет, и серебряная кастильская луна струится над крышами, когда пронзительно вопит сирена, и щупают небо прожекторы, и глухие взрывы перерывают нервную, притаившуюся тишину, – тогда Мадрид, со своим миллионом жителей, с правительством, с небоскребами, становится одинок, как на льдине*» (Кольцов, 1988: 150) оцінка образу реалізується здебільшого у семантичному аспекті через застосування метафор, де у якості референтів виступають водні образи: *река автомобилей, магазинных витрин, публики, газетчиков, женских нарядов та серебряная кастильская луна струится над крышами*. Це доводить той факт, що у свідомості автора Мадрид постає нестабільним та перемінливим містом. Наведене у даному абзаці повторення *когда небо темнеет... когда пронзительно вопит сирена... тогда Мадрид* створює ефект градації, який доходить до логічно найвищої точки. Мадрид постає у свідомості автора самотнім та усамітненим, це доводить наступна цитата *тогда Мадрид, со своим миллионом жителей, с правительством, с небоскребами, становится одинок, как на льдине*, порівняння *одинок, как на льдине* продовжує тематику водного образу та допомагає читачу створити у своїй свідомості образ відокремленого від усього світу Мадриду. Також вираз *одинок, как на льдине* передає радянську мовну картину світу, через яку автор сприймає Іспанію. Перерахування *со своим миллионом жителей, с правительством, с небоскребами* демонструє хаотичність у вживанні однорідних членів речення. Це доводить той факт, що у свідомості автора уряд Іспанії та будівлі поставлені на один щабель. Однорідні члени речення із повторювальними прийменниками залучаються для створення та виокремлення єдиного образу міста із хаосу, який панував у той час на вулицях Мадриду. Водночас, образ Мадриду у даному мікротексті зображується із застосуванням позитивної оцінки, яка є емоційною та індивідуально-авторською, через застосування лексем із позитивними оціночними значеннями та опису якостей міста, які приписуються суб'єктивно.

Спостерігаються епітети, які застосовуються автором при описі Мадриду, вказуючи на позитивну, індивідуально-авторську, емоційну оцінку, співчуття місту, його політичну відданість та додаючи хаотичної характеристики художньої виразності: *покинутого, беззащитного Мадрида* (Кольцов, 1988: 185), *родной Мадрид* (Кольцов, 1988: 185), *осажденного врагом, изолированного и пока беспомощного Мадрида* (Кольцов, 1988: 211), *Двадцать дней сопротивляется республиканский, народный Мадрид* (Кольцов, 1988: 246), *испанский Мадрид* (Кольцов, 1988: 269), *грамадный европейский столичный город* (Кольцов, 1988: 231), *беззащитный*,

охваченный паникой город (Кольцов, 1988: 350). У ролі епітетів виступають прикметники, що описують Мадрид як живу істоту, яка страждає. Це доводить факт відношення автора до міста як до особистості та відповідає актуальному антропоцентричному вектору лінгвістичних досліджень, де у центрі стоїть людина.

Звертаючись до роману Е. Хемінгуея “For whom the bell tolls”, Мадрид постає у свідомості автора містом сповненим спогадами: *In Madrid we can walk in the park and row on the lake if the weather is back in it now. They (trees) are not as in a museum. They grow naturally and there are hills in the park and part of the park is like a jungle. Then below it there is the book fair where along the sidewalks there are hundreds of booths with second-hand books in them and now, since the movement, there are many books, stolen in the looting of the houses which have been bombed and from the houses of the fascists, and brought to the book fair by those who stole them. I could spend all day every day at the stalls of the book fair as I once did in the days before the movement, if I ever could have any time in Madrid* (Hemingway, 2005: 260). У даному мікротексті представлений комплекс позитивних, емоційних та індивідуально-авторських значень, що виражаються різнорівневими лінгвістичними засобами. Звертаємо увагу на те, що на синтаксичному рівні оцінка виражається через застосування складносурядних та складнопідрядних речень, які є свідченням складного мислення автора. На початку та в кінці цитати застосовується кільцеве повторення *in Madrid*, яке слугує засобом емоційно-художньої виразності та логічного підсилення мовлення. Автор звертає увагу на дерева в Мадриді, очевидно, порівнюючи їх з деревами в Америці, називаючи останні музейними експонатами, а не природою, що вказує на порівняльну позитивну оцінку дерев у Мадриді та негативну оцінку дерев у США. Продовжуючи думку натуральності та природності міста, на стилістичному рівні, Е. Хемінгуей застосує порівняння *like a jungle*, яке відіграє функцію експресивного оцінення. Також звертаємо увагу на вираження жалю Е. Хемінгуея стосовно того, що йому, можливо, вже не вдасться відвідати Мадрид та книжкову ярмарку *if I ever could have any time in Madrid*.

В романі «Испанский дневник» створення образу Валенсії полягає у протиставленні міста із Мадридом: *Валенсия встретила нежным теплом, чудесным дыханием моря, цветов, фруктов. После сурового горного военного Мадрида это уголок отдохновения. Апельсины лежат золотым ковром на десятки километров вокруг города, их некуда вывозить, некому продавать. Апельсиновые деревья с плодами растут на главных улицах, посреди асфальта, между фонарных столбов и трамвайных проводов. Это так же ненатурально, как если бы открыть в ванной кран и вместе с водой оттуда пошли бы рыбки* (Кольцов, 1988: 320). Відтак, мікротекст побудований на протиставній оцінці Валенсії та Мадриду.

На стилістичному рівні епітети *суровый, горный, военный* відіграють образотворчу роль у вираженні антитези та виражають емоційну оцінку міста. Вживання поезизму *отдыхновение* задає високого тону висловлюванню та відзначає освіченість та інтелігентність автора. Поетичність сприйняття Валенсії автором прослідковується у вживанні персоніфікації *Валенсия встретила...*, наділяючи місто, рисами притаманними лише людям, що дозволяє припустити позитивну оцінку міста. Складається враження, що М. Ю. Кольцов порівнює Валенсію із райським куточком за допомогою метафори: *... встретила нежным теплом, чудесным дыханием моря, цветов, фруктов*. Привертає увагу автора велика кількість апельсинів, які є нетиповими фруктами для Радянського Союзу. М.Ю. Кольцов описує даний факт метафорою: *Апельсины лежат золотым ковром на десятки километров вокруг города*. Як людина, що дивитися на світ крізь призму радянських реалій, автор продовжує описувати апельсинові дерева та сприймає їх досить специфічно. Щоб передати нетиповість іспанських реалій для вихідців із Радянського Союзу, автор застосує порівняння *как если бы открыть в ванной кран и вместе с водой оттуда пошли бы рыбки*. Очевидно, оцінка Валенсії позитивна.

У романі “For whom the bell tolls” позитивна оцінка образу Валенсії передається через застосування метафор *in the daytime from the hanging blinds, and from the streets there was the scent of the market and the smell of burned powder from the firecrackers of the traca that ran through the streets exploding each noon during the Feria. It was a line of fireworks that ran through all the city, the firecrackers linked together* (Hemingway, 2005: 109), які додають емоційного забарвлення. Метафоризація образу Валенсії відбувається шляхом атрибутивного отождоження міста із діями та якостями, що притаманні людям. Тобто автор сприймає іспанське місто як живу істоту, у чому проявляється позитивна оцінка. Повторення *that ran* додає ритмічності даному висловлюванню. Звертаємо увагу на застосування синонімічних лексем *scent* та *smell*, котрі, крім основного предметно-логічного значення, мають ще й конотативне значення та виступають виразними засобами мови на лексичному рівні. Згідно з тлумачним словником, *scent* – певний запах, особливо приємний (Macmillan English Dictionary, 2007: 1327); *smell* – неприємна якість чогось, що вдихається через ніс (Macmillan English Dictionary, 2007: 1470). Таким чином, Ернест Хемінгуей запах квітковий ярмарку оцінює позитивно, в той час як запах підгорілого пороху йому, зрозуміло, здається неприємним.

Звертаючись до другої тематичної групи, оцінка іспанського народу Е. Хемінгуеєм у романі “For whom the bell tolls” є досить негативною. Автор описує іспанців неосвіченими та безграмотними: *He opened it, looked at it doubtfully and turned it in his hands. So he cannot read* (Hemingway, 2005: 12), *Very few of these people read* (Hemingway, 2005: 46), *I don't write. There is no need to* (Hemingway, 2005: 82), *Two drawings as clear as a kindergarten project so that Anselmo could complete it* (Hemingway, 2005: 234), *Spaniards called anything a tank in those days* (Hemingway, 2005: 248), *In Estados Unidos in the state of Montana. Is it there that the men wear skirts as do the women?* (Hemingway, 2005: 214). На стилістичному рівні інверсія *Very few of these people read* залучається для виділення думки про те, що дуже мало людей в Іспанії уміли читати та задля вираження негативної оцінки. Порівняння *as clear as a kindergarten project* застосовується для підкреслення факту неосвіченості іспанців. Твердження *Spaniards called anything a tank in those days* робить акцент не

тільки на безграмотності іспанців, але й на невідповідності до війни та поганих військових знаннях. Відповідно, безграмотність та лінощі іспанців набувають негативної оцінки за рахунок застосування лінгвістичних засобів на синтаксичному та стилістичному рівнях.

На додачу до негативного оцінення рівня освіченості іспанців, у наступному мікротексті Е. Хемінгуей виражає негативну оцінку військовій підготовці іспанців: ... *these people who were like dangerous children; dirty, foul, undisciplined, kind, loving, silly and ignorant but always dangerous because they were armed* ... (Hemingway, 2005: 393). Перерахування визначень з асиндетонним зв'язком *dirty, foul, undisciplined, kind, loving, silly and ignorant* слугує засобом інтенсифікації мовлення та створює експресивний та образотворчий ефект. Звертаємо увагу на те, що оцінка є неоднозначною, адже у характеристиці іспанських солдат присутні прикметники з позитивною *kind, loving* та негативною *dirty, foul, undisciplined, silly and ignorant* конотацією. Хоча негативних епітетів більше, тому, припускаємо, що Ернест Хемінгуей негативно оцінює іспанських солдат. Також звертаємо увагу на те, що епітети із позитивною конотацією *kind, loving* у даному контексті набувають негативного семантичного значення. Рамкове повторення *dangerous* на початку та в кінці цитати має підсилююче значення та виділяє найголовнішу рису солдат. Автор помітив також те, що не тільки солдати були невідповідні, але й те, що командування не мало військової підготовки: ... *the battalion commander; who had been a barber before the movement*... (Hemingway, 2005: 413). Відтак, оцінка – негативна.

Однак, в цілому Ернест Хемінгуей бачить іспанців справедливою та абсолютно нежорстокою нацією, у чому проявляється позитивна оцінка: *Let them be killed decently and without mockery ... I felt an actual sickness in all of me inside and a sweating and a nausea as though I had swallowed bad sea food* (Hemingway, 2005: 125), яка вербалізується на лексичному рівні через лексеми *decently* та *without mockery*. Порівняння відчуття іспанців після акту вбивства з нудотою та несвіжими морськими продуктами створює метафоричний образ людяності іспанського народу.

У романі «Испанский дневник» М.Ю. Кольцов велику кількість часу приділяв ретельному вивченню соціальної поведінки іспанців: *Утром ездили по рабочим кварталам в порт. Все та же обнаженная, дикая нищета, какую встретишь в Европе только на Балканах и здесь. Вся жизнь напоказ: половина – на тротуаре, остальное – через раскрытые окна и двери. Тучи ребятишек ползают по асфальту, играют мусором, дерутся и поют* (Кольцов, 1988: 148). У мікротексті М. Кольцов, перш за все, звертає увагу на велику кількість дітей на вулицях, застосовуючи метафору *тучи ребятишек*, яка ототожнює кількість дітей із хмарами, які, зазвичай, є неосяжними. Також дана метафора дозволяє припустити, що у період Революції в Іспанії був високий рівень народжуваності, що було ознакою бідної країни. Проте, застосування автором зменшено-пестливого іменника *ребятишек*, а саме суфікс *-ишк-* є доказом позитивної оцінки М. Кольцова іспанських дітей. Хоча вирази *играют мусором, дерутся и поют* вказують на те, що діти продовжують бути дітьми і під час війни, незважаючи на складну ситуацію та бідність, живуть своїм життям.

Вживання однорідних членів речення застосовується задля яскравішого змалювання ситуації на вулицях. У препозицію, синтаксично найсильніше місце у реченні, автор виносить назви продуктів харчування та страв, щоб відразу зацентрувати на них увагу. Застосовувавши градацію, автор описує страви та вказує на частоту споживання даних продуктів. Перш за все, автор описує оливки та боби, які були нетиповими для людей із Радянського Союзу, тому автор помічає їх першими. А от ситуація із картоплею та м'ясом кардинально відрізняється: Михайла Кольцова дивує те, що ці продукти є досить рідкісними для іспанців, адже на батьківщині вони є невід'ємними інгредієнтами більшості страв.

Оцінка іспанського стилю життя досить негативна. Автор описує бідність іспанців: *вся та же обнаженная, дикая нищета*. Для більш емоційного опису автор застосовує персоніфікацію та епітети *обнаженная, дикая*, які зазвичай застосовуються при зовнішній (*обнаженная*) та внутрішній (*дикая*) характеристиках людей. Також застосування епітету *дикая* свідчить про ототожнення бідності із нелюдністю. Як для людини, котра дивиться на світ крізь призму радянських реалій, все це здається чужим та залишається незрозумілим. Пояснення даної ситуації у місті знаходимо у О. В. Мельникової, яка зазначає, що найважливішими особливостями національної психології іспанців виступають їх невибагливість відносно матеріальних умов життя, орієнтація на пріоритет духовних та ідеальних цінностей (Мельникова, 2006: 161]. На протигагу національним характерам більшості радянських республік, яким властиве як духовне так і матеріальне благополуччя.

Відвідавши регіони Іспанії та познайомившись з різними народностями, автор досить позитивно оцінює бійців-басків, погоджуючись з тим фактом, що іспанці з різних регіонів країни відрізняються один від одного: *Но, надо сказать правду, бойцы-баски вообще намного организованнее, упорнее других. Как и астурийцы, они гораздо менее впечатлительны, чем кастильцы и андалусийцы, не так быстро предаются унынию и безработному восторгу, не так чувствительны к непогоде, более спокойны и выносливы. Что за народ, своеобразный, особенный! Он прожил особняком и сохранил свою древнюю культуру... Рабочие-баски очень дорожат своей национальностью, и это сделало многих из них религиозными* (Кольцов, 1988: 145).

У даному мікротексті позитивна оцінка басків вербалізована на різних лінгвістичних рівнях. Автор співвідносить різні регіональні народності Іспанії, дивуючись його різноманітності та водночас своєрідності, однак найвищу оцінку отримують баски. На лексичному рівні позитивна оцінка виражається через застосування вищого ступеня порівняння прикметників із позитивною конотацією: *организованнее, упорнее*. На синтаксичному рівні позитивна оцінка імплементується окличним реченням *что за народ, своеобразный, особенный!* та епітетами із позитивною семантикою *своеобразный, особенный* на стилістичному рівні. Окличне речення додає експресивності. Національність та релігія ідуть пліч-о-пліч та є нероздільними

Рабочие-баски очень дорожат своей национальностью, и это сделало многих из них религиозным. У Михайла Кольцова склалась певна етно-асоціація. Автор у більшій мірі змальовує етнічні ознаки басків. В силу географічного розташування та історичних зазіхань на їхню територію, культуру та мову, баски відрізняються від іспанців та асоціюються з боротьбою у різних її проявах: боротьба за свою незалежність, боротьба за кам'янистою землею, яка вимагала багато праці, боротьба з грізною стихією – льодяні вітри, боротьба за збереження унікальної мови. Усі ці рушійні чинники, в деякій мірі, повпливали на басків та вирізили їх з-поміж інших етнічних груп, на що і звернув увагу М. Ю. Кольцов. Дана цитата демонструє обізнаність, знання та розуміння М. Ю. Кольцовим різних народів Іспанії, також це доводить здатність автора спостерігати, аналізувати та розрізнити між собою жителів різних регіонів країни.

Третю тематичну групу складають мікротексти із описом іспанських звичаїв. Церковні звичаї описуються Ернестом Хемінгуєм у наступному уривку: *he would not look up at the bull's head, which was shrouded in a purple cloth as the images of the saints are covered in church during the week of passion of our former Lord* (Hemingway, 2005: 193). Звертаємо увагу на те, що іспанці дотримувалися релігійних порядків, проте залишається незрозумілим, чому у іспанських церквах прикривалися образи святих перед Пасхою. Порівняння *the bull's head, which was shrouded in a purple cloth as the images of the saints are covered in church* застосовується Ернестом Хемінгуєм для іронічного зображення іспанців як нації, що ототожнювала релігію з поединком. Також вживання епітета *former Lord* відіграє експресивну функцію. Можемо пояснити це тим, що у той час в країні панував Червоний терор. Сенс даного терору полягав у переслідуваннях та знищенні церковнослужителів та паплюженні католицьких переконань. Незважаючи на це, віра в Бога в країні залишилася, що доводить графічне оформлення автором іменника *Lord*, з великої літери, як демонстрація поваги та унікальності даного поняття.

Автор звернув увагу на релігійність іспанців перед можливою смертю. Також проявляється розкаяння за переслідування церкви під час Червоного терору: *Hail Mary, full of grace, the Lord is with thee; Blessed art thou among women and Blessed is the fruit of thy womb, Jesus. Holy Mary, Mother of God, pray for us sinners now and at the hour of our death. Amen. Holy Mary, Mother of God. Oh my God, I am heartily sorry for having offended thee who art worthy of all me love* (Hemingway, 2005: 332). Звертаємо увагу на атрибутивну характеристику Римо-Католицької церкви, яка була основною церквою в Іспанії: звертання *Hail Mary* застосовувалося зазвичай у римо-католицьких молитвах (Macmillan English Dictionary, 2007: 676). Метафоричний образ Ісуса Христа із позитивною оцінкою створюється за допомогою метафори *the fruit of thy womb, Jesus* та відіграє образотворчу роль. Звертаємо увагу на те, що іспанцям шкода, що довелося брати участь у протесті проти церковнослужителів та церкви загалом. Морфологічно автор це виражає через застосування перфектної форми інфінітиву *having offended*, що вказує на те, що дія (Червоний терор) відбулася раніше, ніж прийшло розкаяння за неї. Образ релігійного іспанця доповнюється епітетом *heartily / щиросердечно*, який має позитивну конотацію.

Однією із найяскравіших традицій, які привернули увагу Михайла Кольцова у романі «Іспанський дневник» – це корида. Автор вражений тим, що навіть війна в країні не завадила іспанцям зібратися на недільну кориду. Не дивлячись на обстріли, публіка заповнила місця амфітеатру, що пояснюється стародавньою історією даного звичаю, описаного ще у романі Л. Фейхтвангера «Гойя». У свою чергу О. В. Мельникова вказує на елементи жорстокості або безсердечності у національному характері іспанців, що свідчить про пристрастну любов іспанців до кориди (Мельникова, 2006: 163). *Часа через два о налете стало известно по всему городу. Но очередная воскресная коррида (бой быков) все-таки собрала свои двадцать пять тысяч зрителей. Никого не смутили и высокие цены – коррида благодотворительная.* Цікавим постає факт співвідношення вбивства, тобто кориди, з благодійністю. Наразі корида в Іспанії є офіційно забороненою, що свідчить про зміну традиційних цінностей в країні.

Невизначена оцінка похоронного процесу у російськомовному романі проявляється через вживання М. Кольцовим епітету *странный*: *Гробы на этом кладбище не зарывают в землю, а вставляют в бетонные ниши, в два этажа. Смотритель кладбища проверил документы из больницы, закрыл крышку и запер. Странный обычай в Испании: гроб запирают на ключ.* (Кольцов, 1988: 256) Однорідні члени речення створюють ефект динамічності та буденності дій трунара на цвинтарі: *проверил документы из больницы, закрыл крышку и запер.*

Сприймаючи світ крізь призму радянської людини, М. Ю. Кольцов звертає увагу на те, що навіть квіти на похоронах в Іспанії відрізняються від квітів на похоронах в Радянському Союзі: *Вакханалия пестрых южных цветов бушует кругом его бледного, потемневшего лица. На севере цветы умеют принимать скорбный, похоронный вид. Здесь они буйно и страстно кричат о жизни, опровергают смерть* (Кольцов, 1988: 394). Метафоризація образу похоронної процесії вербалізується шляхом застосування персоніфікації *вакханалия пестрых южных цветов бушует* та *на севере цветы умеют принимать скорбный, похоронный вид* та антитези. Протиставляються квіткові традиції півдня (Іспанії) *южных цветов* та півночі (СРСР) *на севере цветы*. Ще одна антитеза *пестрых южных цветов... его бледного, потемневшего лица*, де життя протиставляється смерті. Епітети *скорбный, похоронный* експресивно описують характер квітів під час похоронних процесій на батьківщині. В Іспанії, навпаки, квіти виступають уособленням життя.

Висновки. Отже, провівши лінгвостилістичний аналіз у зіставному аспекті, були виявлені випадки імплементації вербальної оцінки іспанських реалій у мовних свідомостях авторів із відмінними етнокультурними картиними світу. Була виявлена амбівалентна оцінка образу Іспанії у досліджуваних романах, яка

реалізувалась авторами на графічному, морфологічному, лексичному, синтаксичному рівнях та у когнітивному та семантичному аспектах. Дослідження даних груп лінгвостилістичних засобів показало, що усі мовні одиниці беруть вагому участь у вербалізації образу Іспанії.

Кількісний метод та метод лінгвістичної інтерпретації дозволили виявити те, що найчастотнішим є використання оціночної лексики у обох досліджуваних творах, яка слугує дієвим засобом вираження авторської оцінки певних явищ іспанських реалій, які потрапляли в поле зору авторів.

Семантичний аспект реалізації мовних одиниць відзначається значним ступенем образотворчості. За частотністю появи у мікротекстах романів, доміантними лексико-семантичними одиницями вербалізації образу Іспанії виявлено метафору, порівняння, персоніфікацію, іронію, антитезу, парцеляцію. Перераховані стилістичні засоби відносяться до фігур, що здатні надавати денотатам різноманітні вторинні номінації, які базуються на основі схожості та тотожності.

Проаналізувавши образні системи романів “For whom the bell tolls” та «Испанский дневник», які вербалізуються мовними одиницями в семантичному аспекті, можна зазначити, що мовні картини авторів характеризуються антропоцентризмом, при якому будь-яке образне осмислення дійсності відбувається через отожднення та співвіднесення із людиною.

Список використаних джерел:

1. Арутюнова Н.Д. Типы языковых значений: оценка, событие, факт. М. : Наука, 1988. 341 с.
2. Вольф Е.М. Функциональная семантика оценки. М. : Едиториал УРСС, 2002. 280 С.
3. Данилова Р.Р. Категория оценки как способ выражения антропоцентризма в лингвистике. *Вестник ТГГПУ*. 2011. № 1 (23). С. 137–139.
4. Ивин А.А. Основная логика оценок. М. : МГУ, 1970. 230 с.
5. Кайки М. Ю. Вербалізація оцінних значень в російській дитячій літературі середини ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 «Російська мова». Київ, 2010. 24 с.
6. Кожина М.Н. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под. ред. М.Н. Кожинной ; члены редколлегии : Е.А. Баженова, М.П. Котюрова, А.П. Сковородников. 2-е изд., испр. и доп. М. Флинта : Наука, 2006. 696 с.
7. Кольцов М.Е. Испанский дневник. Москва: Художественная литература, 1988. 227 с.
8. Мельникова Е. В. Культура и традиции народов мира (этнопсихологический аспект) – М.:Диалог культур, 2006. С. 304.
9. Hemingway E. For whom the bell tolls. London : Vintage Classics, 2005. 490 p.
10. Macmillan English Dictionary / ed. by M. Randell. Malaysia : Macmillan Education Ltd, 2007. 1748 p.
11. Martin , J. (2000) Beyond Exchange: Appraisal systems in English. In: Hunston, S. & Thompson, G. (eds) Evaluation in Text. Oxford: Oxford University Press. pp. 142–175.

References:

1. Arutiunova, N.D. (1988). Tipy movnuk znachen: otsinka, sobutic, fakt [The types of language meaning: assessment, event, fact]. М.: Nauka, 341 p. [in Russian].
2. Volf, E.M. (2002). Funktsyonalnaia semantika otsenki [Functional semantics of assessment]. М.: Editorial USSR, 280 p. [in Russian].
3. Danilova, R.R. (2011) Katehoriia otsenki kak sposob vyrazheniia antropotsentrizma v linhvistike [The category of assessment as a way of expressing anthropocentrism in linguistics]. *Vesnik THHPU*, № 1 (23), pp. 137–139. [in Russian].
4. Ivin A.A. (1970). Osnovnaia katehoriia otsenok [The main category of assessment]. М. : MHU, 230 p. [in Russian].
5. Kaiky, M. Yu. (2010). Verbalizatsiia otsinnykh znachen v rosiiskii dytyachii literaturi seredyny XX – pochatku XXI stolittia [The verbalization of evaluation meaning in Russian children’s literature in the middle of XX – beginning of XXI] : avtoref. dy’s. na zdobuttya nauk. stupenya kand. filol. nauk : spets. 10.02.02 “Rosiiska mova”. Kyiiv, 24 s. [in Ukrainian].
6. Kozhyna, M.N. (2006). Stilisticheskkii entsyklopedicheskii slovar russkoho iazyka [Stylistic encyclopedic dictionary of the Russian language]. М. : Flinta : Nauka, 969 p. [in Russian].
7. Koltsov M.E. Ispanskii dnevnik (1988). [The Spanish diary] Moskva : Hydozhestvennaia literatyra, 227 s [in Russian].
8. Melnikova, E.V. (2006). Kultura i traditsii narodov mira (etnoosihologicheskii aspekt). [Cultura and traditions of nations in the world (ethnopsychological aspect)]. М. : Dialog kultur. 304 p.
9. Hemingway E. For whom the bell tolls. (2005). London : Vintage Classics, 490 p. [in English].
10. Macmillan English Dictionary / ed. by M. Randell. Malaysia (2007) : Macmillan Education Ltd, 1748 p. [in English].
11. Martin, J. (2000) Beyond Exchange: Appraisal systems in English. In : Hunston, S. & Thompson, G. (eds) Evaluation in Text. Oxford: Oxford University Press. pp. 142–175. [in English].